

FROM CORRESPONDENCE WITH JANKO LAVRIN

Rado L. Lencek

Janko Lavrin was awarded Honorary Membership in the Society for Slovene Studies on February 8, 1985. A number of letters were exchanged with the distinguished scholar on that occasion; to mark the hundredth anniversary of his birth, February 10, 1885, we now publish the letters written by him as part of that correspondence.

1¹

[23 Dec. 1984]

Spoštovani gospod kolega!

Prav lepa hvala za pozdrave in za *Slovene Studies*. Pošiljam Vam najboljše želje za srečno in zelo uspešno novo leto. Enako moja žena. Živeli!

Vdani
Janko Lavrin

2²

London 27.I. 1985

Spoštovani gospod profesor,

Pred vsem se Vam zahvaljujem za Vaše prijazno pismo, hkrati pa Vas prosim, da mi velikodušno oprostite mojo senilno pisavo—piše Vam namreč človek, ki bo 10. februarja že v svojem 99. letu in ima grozno utrujeno roko in slabe oči.

Seveda sem prav ponosen, da mi Society for Slovene Studies namerava dati častno članstvo; kar se pa mojega *curriculum vitae* tiče, moram reči, da je to precej dolga in komplicirana stvar. V pismu lahko omenim le nekaj faktov in dogodkov. Začel bom s tem, da sem bil že kot šestleten otrok popolna sirota, brez očeta in matere. Precej solidna kmetija, ki jo sem podedoval v Beli Krajini, je bila dana v najem, toda ves dohodek je navadno šel v žep in želodec mojega jeroba (strica). Pozneje so me izkoriščali tudi nekateri drugi sorodniki. To pomeni, da sem moral v gimnaziji precej trpeti in tudi garati kot učitelj manj uspešnih sošolcev.

Po maturi sem zapustil Avstrijo, katere politika mi je bila zoperna in sem sklenil nadaljevati študije v tujini. Ker sem imel v Rusiji nekaj znancev in celo mladih prijateljev, sem se napotil v Petrograd. Okrog 1909. leta sem bil tam souredaktor skromnega mesečnika *Slovanski svet* (*Slavjanskij mir*), ki je izhajal dve leti in prinašal prevode drugih slovanskih pisateljev in članke o slovanskih kulturah.³ Tu smo predstavili Rusom tudi slovenske moderniste, zlasti Cankarja in njegove novele. Prevedli smo tudi njegovo *Hišo Marije Pomočnice*.

Tekom 1911. ali 1912. leta sva izdala s pesnikom Sergejem Gorodeckim zbornik *Veles*,⁴ v katerem so bili prispevki ne-ruskih Slovanov in nekaterih najboljših ruskih modernistov.⁵ Podnaslov tega zbornika je bil: 'pervyj al'manax russkix i inoslavjanskix pisatelej'.

V začetku prve svetovne vojne sem postal vojni dopisnik največjega ruskega dnevnika—*Novoje Vremja*,⁶ ki me je poslalo najprej v Srbijo in na Balkan sploh. Pošiljal sem dopise mojih doživetij v Srbiji, Črni Gori, Macedoniji in celo Albaniji pod takratno diktaturo Esad Paše, s katerim sem imel dolg *interview*. Moji balkanski dopisi ob času vojne so imeli dober uspeh v dnevniku ter so nekateri izšli tudi v posebni ruski knjigi (koncem decembra 1916. leta).⁷

Ob katastrofi Srbije pod udarom Bolgarije in Avstrije sem se napotil najprej v Italijo in potem v Pariz, odkoder sem se nameraval vrniti (via London—Bergen—Stockholm) v Petrograd. V Londonu sem moral čakati na možnost vrnitve. Na žalost se je pa 1917. položaj v Rusiji tako poslabšal, da sem se odločil ostati v Angliji in čakati, da se morda situacija popravi. Po Leninovem vdoru v Rusijo je tudi *Novoje Vremja* propadlo, se pravi, da sem bil kar naenkrat brez posla in brez zaslužka.

K sreči sem se v Londonu seznanil z žurnalisti in literati, katerih stik mi je bil zelo koristen. Mr. Orage, urednik zelo naprednega tednika *The New Age*⁸, me je celo takoj povabil, naj postanem stalni sotrudnik njegova tednika, kar sem tudi storil. Moji tedenski dopisi in eseji—zlasti o ruski književnosti in kulturi, so imeli prav dober uspeh celo med nekaterimi akademskimi krogi. Ko je jeseni 1917. leta nottinghamska univerza sprejela načrt, da napravi oddelek ruskega jezika in kulture, sem se po nasvetu znancev-akademikov obrnil nanjo s prošnjo za lektorat. Navzlic težki konkurenci sem vendarle zmagal.

Že prva leta v Nottinghamu sem pridno organiziral ruski oddelek. Razun tega sem dajal tudi javna predavanja in začel pisati angleške knjige, ki bi lahko koristile mojemu delovanju. Nekatero moje knjige so takoj izredno uspele. Našle so založnike tudi v Ameriki in mnogih drugih državah, vključno na Japonskem. Nemška založba Rowohlt Verlag⁹ je sprejela dve izmed njih celo za svojo slovečo serijo Rowohlt-Monographien, kjer še sedaj stalno izhajajo v čednih novih izdajah.

Na univerzi sem delal tudi na tem, da bi ruski oddelek polagoma postal oddelek slavistike sploh, kar se mi je vsaj deloma posrečilo. Moji nasledniki so šli z uspehom v isti smeri.

V drugi svetovni vojni me je univerza 'posodila' tudi B.B.C.-ju, kjer sem daval tedenska predavanja Slovincem in Jugoslovanom sploh. Ko sem bil 65 let star, sem šel v pokoj. Pisal sem dalje celo vrsto knjig in sem tudi popotoval po vsej Evropi, velikem delu Afrike in na vzhodu (bližnjem in daljnem) skupaj z ženo, ki je angleška umetnica,¹⁰ toda zelo aktivna—zlasti kot ilustratorica tudi med Slovenci. Zadnja leta oba živiva v Londonu, kjer mirno čakava konca.

Moral bi dodati še mnogo-mnogo drugih stvari, toda celò moj spomin postaja nezanesljiv; a moja utrujena roka pa še bolj. Rad pa bi sklenil to pismo z majhno osebno opombo, ki vsebuje tudi majhno prošnjo—namreč, da se dva soglasnika (Dr.) ne rabita z mojim imenom. Nisem namreč nikdar pisal doktorske disertacije. Kdo in kedaj mi je vsilil ta dva soglasnika, zares ne vem. Sem prav srečen če ju ne vidim.

Torej še enkrat prav lepa hvala za Vaše pismo in tudi pošiljanje mojih prisrčnih pozdravov. Moja žena, ki se dobro spominja Vašega obiska, me prosi, da Vam pošljem tudi njene pozdrave. Grozno mi je žal, da Vam pišem s tako nečitljivo pisavo.

Vaš vdani
Janko Lavrin

P.S. Ne vem, če Vam je znano, da bo 13. in 14. februarja na londonski univerzi predstavljen Jugov *Dogodek v Mestu Gogi*,¹¹ za kar se moramo zahvaliti pred vsem Dr. Leemingu,¹² ki je dramo tudi prevedel. To bo seveda pred vsem velik dogodek tudi za našo dramatično literaturo v tujini. Mislim, da Leeming zasluži celih 1000 pohval za vse, kar je napravil (in še vedno dela) za Slovence. JL.

3¹³

London 15. februarja 1985.

Spoštovani in dragi gospod profesor,

Vaše cenjeno pismo s pozdravi in pošiljkami, ki so me spomnile na moja mlada leta v Novem mestu, me je zelo ganilo in veselilo. Kopija naslova izvirne izdaje Kopitarjeve gramatike, ki sem jo Vam nekdanj poklonil, ima moj podpis (in celo en verz), ki gre nazaj do mojega 16.-17. leta.¹⁴ Gramatiko mi je takrat dal stari dr. Franc Šuklje,¹⁵ katerega sin Lujo je bil moj najboljši gimnazijski prijatelj. Kako daleč in vendarle, kako pristrčno blizu je vse to! Prav lepa hvala.

Pisal bi Vam še pred nekaj dnevi, če ne bi bila na londonski univerzi dvakratna predstava Jugovega *Dogodka v mestu Gogi* v Leemingovem prevodu. Predstava je imela prav dober uspeh in tudi številno občinstvo—navlic temu, da sta bila oba dneva popolnoma sibirska, kar se vremena tiče. Mrzlo, najbolj mrzlo vreme celega leta, se še nadaljuje kot nekak preludij nove ledene dobe.

Kar se tiče predstave, bomo skušali dati isto (ali pa kako drugo slovensko dramo) tudi na nekaterih drugih angleških univerzah. Na vsak način je bila uspešna londonska predstava lepa baza za nadaljnje napore iste vrste. Kaj mislite, da bi bilo mogoče prepričati študente columbijske univerze, da posnemajo londonske študente v tem oziru. Jaz bom pisal svoji španski snahi, ki je profesorica na univerzi v Washingtonu, če bi se dalo tam kaj napraviti.

[. . .]

Zahvaljujem se Vam še enkrat ter Vam pošiljam lepe iskrene pozdrave. Enako moja žena.

Vdani
Janko Lavrin

P.S. Moje zdravje gre vedno bolj navdol. Prisiljen sem, da vedno bolj tiho životarim—far from the madding crowd. Takšna je pač Usoda.

4¹⁶

24. aprila 1985

Spoštovani gospod doktor,

Ne vem, kako da se zahvalim za Vaše ljubeznivo pismo s prilogami. Prosim, sporočite odboru Society for Slovene Studies (g. dr. Carole Rogel in drugim), da sem zelo ponosen, da so me izbrali za častnega člana tega združenja. Zahvalil bi se veliko prej, toda moje

zdravje je v tako slabem stanju, da ne vem, kako bo z menoj tekom bližnjih mesecev.

Vendar pa me veseli povedati, da se zadnje tedne z Leemingom trudiva, da jeseni priredimo Prešernov večer v večjem stilu—se pravi ne le s predavanjem, marveč tudi s koristno razstavo Prešernovega (in takratnega slovenskega) kulturnega ozadja. Dr. Leeming gre kmalu v Ljubljano, da dobi vse, kar je potrebno.

Zanimivo je, da Prešeren vendar le polagoma prodira po svetu. Lahko ga berejo celò v bengaljskem prevodu,¹⁷ a tekom prve svetovne vojne sem slučajno srečal 90-letnega inženirja v okolici Petrograda, ki ni nikdar šel spat, da ne bi del pod blazino prve izdaje Prešerna. Njegovo ime je bilo Leskovec,¹⁸ in Slodnjak mi je pozneje povedal, da je našel njegovo ime med slovenskimi revolucionarji, ki so bežali 1848. leta iz Avstrije. Pač sem hotel povedati, da je isti Leskovec prevedel v ruščino večino Prešerna, in njegov prevod večkrat ni slabši kot pa prevod Korša.¹⁹ Kot študent-redaktor *Slavjanskega mira* sem celo natiskal njegov krasen prevod Uvoda h *Krstu pri Savici*. Kje so sedaj vsi oni rokopisi? Na dnu pozabljenja, žalibog!

Prisrčno se Vam zahvaljujem še enkrat ter Vam pošiljam najboljše pozdrave. Enako moja žena.

Vdani
Janko Lavrin

5²⁰

London, 18.9.1985

Spoštovani gospod profesor,

Hvala za prijazno pismo. [. . .]

Obenem Vam sporočam, da je moja dobra in blaga žena Nora umrla 10. avgusta, kar je bil zame neverjeten udar. Življenje brez nje je životarenje, za katero ni zdravila—zlasti za stoletnika v sedanjih kaotičnih časih.

Mislím, da boste kmalu dobili pismo od mojega prijatelja dr. H. Leeminga, ki predava na londonski univerzi (School of Slavonic Studies) in mnogo prevaja iz slovenščine. Pravkar je končal prevod *Krsta pri Savici*, ki menda že ima založnika. Druga in veliko manj zanimiva novica je ta, da moje slabo zdravje mi bo najbrž kmalu dalo priliko, da potujem za Noro na oni svet. Sicer pa mi ne bo žal reči *adijo* kaotičnemu svetu, v katerem živim.

Pošiljam Vam ponovno moje zahvalo in iskrene pozdrave.

Vdani
Janko Lavrin

6²¹

Spoštovani in dragi gospod doktor!

Srečno, veselo in zelo uspešno Novo leto (1986) želi Vam in Vašemu zelo koristnemu Slovenskemu Društvu

Vaš vdani
Janko Lavrin

London 22. XII. 1985.

COMMENTARY

All the correspondence was written from Lavrin's home address (28 Lower Addison Gardens, London W 14, Great Britain) and addressed to Rado L. Lencek, Department of Slavic Languages, Columbia University, New York, NY 10027, U.S.A. — All the letters are handwritten. Except for obvious errors, the language is kept intact. The only omissions relate to private, family affairs. — For biobibliographical data, see Rado L. Lencek, "Janko Lavrin," *Slovene Studies* 7 (1985) 113-114.

1. Christmas card, postmarked 'West Kensington W. 14. 23 Dec 1984.'
2. Letter, postmarked 'Kensington W.8. 28 JAN 1985.'
3. Fourteen issues of the monthly *Slavjanski mir* were published irregularly between December 1908 and May 1911 in St. Petersburg. The publisher was Lavrin, the editors: 1908-1909—Lavrin and M.V. Šil'der; 1910-1911—Lavrin and M.I. Xruckaja. Among the contributors: the Russian philologist A.I. Jacimirskij, the historian and linguist A.L. Pogodin, the literary historian P.A. Lavrov, Academician V.M. Bexterev, the Russian poet Velemir Xlebnikov, and the Polish linguist Jan Baudouin de Courtenay. Interestingly, Lavrin did not publish one single article in this journal under his own name. His are however the essays and reports published under the name *Lev Savin* and with the initials *L.S.* Even his Russian translation of Ivan Cankar's *Hiša Marije Pomočnice* ("V dome Marii Zastupnicy", *Slavjanskij mir* 1908) was signed with the initials I.G.L. Its reprint did however appear with his full name: *Ivan Cankar, V dome Marii Zastupnicy. S slovinskogo perevel J. Lavrin.* [= Biblioteka izbrannyx slavjanskix pisatelej, I] (St. Petersburg: Slavjanskij mir, 1910) 15-90. — According to his own testimony, as recorded in 1981 on the occasion of his reminiscences about his years in St. Petersburg, at least the following essays in *Slavjanskij mir* are Lavrin's: "Russkij jazyk i slavjane," (1908/1), "Ivan Cankar," (1909/2), "Kul'turnoe dviženie južnyx slavjan v XIX veke," (1910/1), "Slavjanskaja ideja i my," (1911/1). See also O.V. Mudrova, "Žurnal 'Slavjanskij mir' (1908-1911) i voprosy kul'tury jugoslavjan," *Vestnik Moskovskogo universiteta*, serija 10: Žurnalistika, 1 (1981) 34-43.
4. *Veles* was published in St. Petersburg, 1912-1913. Cf. N.P. Rogožin, *Literaturno-xudožestvennye al'manaxi i sborniki. 1912-1917 gody* (Moscow: Vsesojuznaja knižnaja palata, 1958) 46.
5. Among contributors to *Veles* were Vjačeslav Ivanov, Andrej Belyj and Aleksej Remizov. Here Lavrin published his translation of Ivan Cankar's sketch "Jadac", cf. Rogožin, 46.
6. The newspaper *Novoe Vremja* was published in St. Petersburg: once daily 1868-1881, twice daily 1881-1917.
7. Lavrin compiled his published and unpublished reports from his Balkan assignment in 1916 in a book which never reached the bookstores. A photocopy of a page-proofed copy of this book (*V strane večnoj vojny (Albanske eagraveskizi)*), which Lavrin donated to the Society for Slovene Studies on the occasion of the official proclamation of his honorary membership (see *Slovene Studies* 7 (1985) 115), is now in the Society's archives. It carries the following inscription, written by his son: "My father says that he wrote this in 1916 and that it was passed by the first censor Rimski-Korsakov's son, he claims. It was forbidden by the second censor and remained in page-proofed form. Someone found it in one of the archives, [in] Kiev I think, and sent my father a photo-copy. David Lavrin." — I am grateful to Carole Rogel for this information.
8. *The New Age. A Weekly Review of Politics, Literature and Art* (London: New Age Press, 1909-1938). Lavrin's first essay in this journal, published January 17, 1918, was "Dostoyevsky and Certain of his Problems."

9. The Ernst Rowohlt-Verlag of Berlin was one of the most renowned German publishing houses between the wars, and specialized in foreign literatures. It was restored in 1945; since 1960 it has been based in Hamburg-Reinbek.
10. The artist Nora Lavrin (née Fry) married Janko Lavrin in 1928 and died (see letter no. 5) in 1985. Cf. *Who's Who 1986* (London: Black, 1986) 1012. Nora Lavrin's illustrations appear, for example, in Matej Bor, *A Wanderer Went through the Atom Age*, transl. J. Lavrin (London: Adam Books, 1961).
11. For "Jugov" read "Grumov": Slavko Grum (1901-1949), see *Slovenska književnost*, eds. Janko Kos and Ksenija Dolinar (Ljubljana: Cankarjeva založba, 1982) 103-104.
12. Henry Leeming, born 1920, B.A. (Manchester and London), Ph.D. (London), Senior Lecturer in Comparative Slavonic Philology at the School of Slavonic and East European Studies, University of London; since 1985 an External Corresponding Member of SAZU, Ljubljana. See *Letopis SAZU* 36 (Ljubljana: SAZU, 1986) 86-87.
13. Letter postmarked 'West Kensington 19 FEB 1985'.
14. The reference is to a photocopy of the front page of Jernej Kopitar's *Grammatik der Slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steyermark* (Ljubljana: Korn, 1808), with the signature "Lavrin Janko, dijak, 2.a." There is no verse in this notation or elsewhere, however. This signature dates from 1900-01 when Lavrin, aged 13-14, was in the second grade of the Gymnasium in Novo mesto.
15. Fran Šuklje (1849-1935) was a Slovene historian and politician, and a teacher at the Novo mesto Gymnasium in 1873-75. He retired in 1897 to his estate in Kamen pri Novem mestu. See *225 let novomeške gimnazije* (Novo mesto: Gimnazija v Novem mestu, 1971) 338, and S. Kranjec, "Šuklje Fran," *Slovenski biografski leksikon*, III (Ljubljana: SAZU, 1960-1971) 716-718.
16. Letter, postmarked 'Kensington W 8 26 APR 1985.'
17. *Slovene kabita. France Prešeren 1800-1849. Bangla anubadad*. Transl. Sisir Chattopadhyaya (Calcutta: Grandtha Tagat, 1957). See F. Dobrovoljc, "Bibliographie—Traductions des belles-lettres slovènes," *Le livre slovène* 9 [= Numéro spécial] (Ljubljana: Association des écrivains slovènes, 1971), no. 569.
18. I.e., Lovre Leskovec. Two articles by him in *Slavjanskij mir* are known: Lavrentij Leskovec, "O slovincax i ix pervom poëte Preširne," (1910/3) and "Dositej Obradovič," (1911/4-4).
19. Fedor E. Korš (1842-1915), professor of classical philology at Moscow University, translated Prešeren into Russian, cf. his *Stixotvorenija Franca Preširna. So slovenskogo i nemeckogo podlinnikov perevel F. Korš* (Moscow: Lissner & Gešelj, 1901).
20. Letter, no postmark on envelope. Enclosed, a black-and-white woodcut, 6" x 4 1/2": 'Arno Vale Farm. The home of Jessie Chambers,' signed 'Nora Lavrin.'
21. Christmas card, postmarked 'Kensington W 8 27 DEC 1985.'

Editor's note:

It should be recorded here that Janko Lavrin passed away 13 August, 1986.